

21. 2. 2006

ID: 38716

Bezprávná výhrůžka

Hrozí-li někdo tím, co je oprávněn provést a čím je oprávněn hrozit, nejde o bezprávnou výhrůžku, ale o oprávněný nátlak.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 17/2002 ze dne 22.3.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalující o. Z., zastoupené, advokátem, proti žalovanému K. H., zastoupenému, advokátem, o 20 635,30 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu Plzeň - sever pod sp. zn. 3 C 96/99, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 17. září 2001, č.j. 15 Co 477/2001-108, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se domáhala po žalovaném zaplacení částky 20 635,30 Kč (s příslušenstvím) z titulu nevrácené půjčky, která byla žalovanému poskytnuta dne 7. 11. 1997, a dále požadovala zaplacení smluvní pokuty ve výši 11 500 Kč.

Okresní soud Plzeň - sever rozsudkem ze dne 22. srpna 2000, č.j. 3 C 96/99-66, žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení. Dospěl k závěru, že soud je „vázáán návrhem žalobce“ a pokud byl žalován závazek z půjčky, a existence této půjčky nebyla v řízení prokázána, je nutno žalobu zamítnout přesto, že ve skutečnosti jde o plnění z kupní smlouvy.

Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 13. listopadu 2000, č.j. 15 Co 762/2000-78, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení s odůvodněním, že soud je vázán pouze skutkovými tvrzeními obsaženými v žalobě, nikoli však tím, jak žalobkyně svůj nárok právně kvalifikuje. Žaloba sice obsahuje vadné skutkové tvrzení o půjčení uplatněné částky, avšak zároveň odkazuje na smlouvu ze dne 7. 11. 1997, podle níž tato částka představuje kupní cenu. Pokud lze uplatněná skutková tvrzení posoudit po právní stránce jinak, než jak se dovolává žalobkyně, není to důvodem pro zamítnutí žaloby.

Okresní soud Plzeň - sever rozsudkem ze dne 21. června 2001, č.j. 3 C 96/99-90, zastavil řízení o zaplacení smluvní pokuty 11 500 Kč, žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyni 20 633 30 Kč s 26 % úrokem z prodlení z částky 500 Kč od 1. 12. 1997, z částky 1 000 Kč od 1. 1. 1998, z částky 1 000 Kč od 1. 2. 1998, z částky 1 000 Kč od 1. 3. 1998, z částky 1 000 Kč od 1. 4. 1998, z částky 1 000 Kč od 1. 5. 1998, z částky 1 000 Kč od 1. 6. 1998, z částky 1 000 Kč od 1. 7. 1998, z částky 1 000 Kč od 1. 8. 1998, dále s 23 % úrokem z prodlení z částky 1 000 Kč od 1. 9. 1998, z částky 1 000 Kč od 1. 10. 1998, s 20 % úrokem z prodlení z částky 1 000 Kč od 1. 11. 1998, z částky 1 000 Kč od 1. 12. 1998, dále s 15 % úrokem z prodlení z částky 1 000 Kč od 1. 1. 1999, z částky 1 000 Kč od 1. 2. 1999, z částky 1 000 Kč od 1. 3. 1999, konečně pak s 12 % úrokem z prodlení z částky 1 000 Kč od 1. 4. 1999, z částky 1 000 Kč od 1. 5. 1999, z částky 1 000 Kč od 1. 6. 1999, z částky 1 000 Kč od 1. 7. 1999, z částky 1 000 Kč od 1. 8. 1999, jakož s 11 % úrokem z prodlení z částky 135,30 Kč od 1. 10. 1999 do zaplacení, vše do tří dnů od právní moci rozsudku. V požadavku na zaplacení 3 % úroku z prodlení z částky 1 000 Kč od 1. 9. 1998 a z částky 1 000 od 1. 10. 1998 a 1 % úroku s prodlení z částky 135,30 Kč od 1. 10. 1999 do zaplacení soud žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení. Soud prvního stupně vzal za prokázané, že účastníci uzavřeli dne 7. 11. 1997 smlouvu, podle níž žalovaný převzal od žalobkyně závěsný plynový kotel, instalovaný již předtím v jeho nájemní bytě, a zavázal se za něj žalobkyni zaplatit 25 135,30 Kč v 25 měsíčních splátkách po 1 000 Kč počínaje červencem 1997, konče splátkou 135,30 Kč v srpnu 1997 s tím, že zaplacením poslední splátky se stane jeho vlastníkem. Tuto smlouvu uzavřela v zastoupení žalovaného jeho manželka H. H. na základě plné moci ze dne 4. 11. 1997. Žalovaný zaplatil z dohodnuté částky pouze 4 500 Kč, a 20 635,30 Kč dosud žalobkyni dluží. Vztah účastníků řízení soud prvního stupně posoudil jako vztah z kupní smlouvy s výhradou vlastnictví, které má přejít na žalovaného až po zaplacení poslední splátky v srpnu 1999 (§ 588, § 601 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů - dále jen „ObčZ“). Dovodil, že smlouva byla uzavřena manželkou žalovaného platně, na základě plné moci, jejíž rozsah zmocněnce k uzavření smlouvy

opravňoval. K podpisu smlouvy nebyla manželka žalovaného donucena fyzickým ani psychickým násilím, a smlouva je projevem její vážné a svobodné vůle (§ 37 odst. 1 ObčZ). Odstoupení žalovaného od smlouvy ze dne 26. 2. 1998 je neplatné, neboť možnost odstoupit od smlouvy nebyla účastníky sjednána a žalovaný neprokázal zákonný důvod odstoupení – jím tvrzenou tíseň (§ 48 odst. 1, § 49 ObčZ).

Krajský soud v Plzni rozsudkem ze 17. září 2001, č.j. 15 Co 477/2001-108, rozsudek soudu prvního stupně v odvoláním napadeném výroku, jímž byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobkyni 20 635,30 Kč se zde specifikovaným příslušenstvím, a ve výroku o nákladech řízení potvrdil. Současně rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Skutkové i právní závěry soudu prvního stupně shledal odvolací soud správnými. Doplnil, že žalovaným tvrzené skutečnosti, že do jeho bytu nebylo dodáváno teplo a teplá voda, nemohly vyvolat takový psychický stav, který by jej, resp. jeho zmocněnkyni, ovlivnil natolik, že učinila úkon, který by jinak neučinila, navíc je ale zřejmé, že takové tvrzení žalovaného není pravdivé, neboť smlouva byla uzavírána v době, kdy topení již fungovalo a teplou vodu bylo možné zajistit ohřevem vody studené.

Proti rozsudku odvolacího podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vyvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a požaduje, aby dovolací soud zrušil jak rozsudek odvolacího soudu, tak rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Nadále prosazuje názor, že manželka ho „nemohla zastoupit v úkonu, který on sám předtím odmítl“, což bylo žalobkyni známo, a nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu dovozujícím, že manželka žalovaného nejednala na základě donucení, resp. psychického nátlaku ze strany žalobkyně. Připomíná, že smlouva byla uzavřena v listopadu, kdy se v bytě netopilo a byla přerušena dodávka teplé vody, tedy za situace, kdy žalobkyně jako pronajímatelka měla povinnost dle nájemní smlouvy a evidenčního listu dodávat teplo i teplou vodu.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě oprávněnou osobou (žalovaným) řádně zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), a je podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přípustné, neshledal dovolání opodstatněným.

Podle § 242 odst. 1 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uvedených v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Z obsahu spisu nevyplývá, že by řízení trpělo vadami uvedenými v ustanovení § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Pro identifikaci dovolacích důvodů není rozhodující, jak jsou v dovolání označeny, je třeba vycházet z jejich obsahového vymezení, tedy pod který zákonný důvod je lze podle obsahové konkretizace podřadit. Byť žalovaný v dovolání výslovně netvrdí, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, zpochybňuje dva skutkové závěry odvolacího soudu založené na provedených důkazech. V první řadě závěr, jímž odvolací soud dovodil, že manželka žalovaného byla k uzavření kupní smlouvy zmocněna (a to na základě plné moci z 4. 11. 1997), dále pak závěr, že v době uzavření této smlouvy již topení v bytě žalovaného fungovalo. Současně dovolatel činí z provedených důkazů vlastní (od odvolacího soudu odlišné) skutkové závěry ohledně toho, zda v zastoupení své manželky uzavřel dne 7. 11. 1997 kupní smlouvu, a ohledně dodávky tepla do bytu žalovaného v době uzavření smlouvy; na těchto svých závěrech pak dovolatel buduje své vlastní, od odvolacího soudu odlišné právní posouzení věci. Zpochybněním závěru odvolacího soudu, že přerušeni dodávky teplé vody za situace, kdy si žalovaný mohl ohřát vodu studenou, nemohlo naplňovat znaky tísně, resp. způsobit, že manželka byla donucena smlouvu uzavřít (jednala nesvobodně), uplatňuje dovolatel dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepojí s každou námitkou účastníka ke zjištěnému skutkovému stavu; pro dovolací řízení jsou významné jen ty námitky, jejichž obsahem je tvrzení, že skutkové zjištění, ze kterého napadené rozhodnutí vychází, nemá v provedeném dokazování v podstatné části oporu, a které jsou způsobilé zpochybnit logiku úsudku soudu o tom, co bylo dokazováním zjištěno, eventuálně ty námitky, z nichž plyne, že soud z logicky bezchybných dílčích úsudků (zjištění) učinil nesprávné (logicky vadné) skutkové závěry. Skutková podstata vymezující dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. obsahuje dvě podmínky. První splní dovolatel tím, že namítá, že soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly, ani jinak nevyšly za řízení najevo, nebo že soud naopak pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo. Druhá z uvedených podmínek je splněna výhradou, že v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vplynuly z přednesů účastníků, nebo které vyšly jinak najevo, je – z hlediska jejich

závažnosti, zákonnosti, pravdivosti či věrohodnosti – logický rozpor, nebo že výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z ustanovení § 133 až 135 o. s. ř. Vždy přitom musí jít o skutečnosti významné pro (následné) právní posouzení věci.

Důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně tohoto, co uvedli účastníci (§ 132 o. s. ř.). Hodnocením důkazů se rozumí myšlenková činnost soudu, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota závažnosti (důležitosti) pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti, hodnota pravdivosti, popřípadě věrohodnosti. Při hodnocení důkazů z hlediska jejich závažnosti (důležitosti) soud určuje, jaký význam mají jednotlivé důkazy pro jeho rozhodnutí a zda o ně může opřít svá skutková zjištění (zda jsou použitelné pro zjištění skutkového stavu a v jakém rozsahu, popřípadě v jakém směru). Při hodnocení důkazů po stránce jejich zákonnosti soud zkoumá, zda důkazy byly získány a provedeny způsobem odpovídajícím zákonu nebo zda v tomto směru vykazují vady; k důkazům, které byly získány nebo provedeny v rozporu s obecně závaznými předpisy, soud nepřihlédne. Hodnocením důkazů z hlediska jejich pravdivosti soud dochází k závěru, které skutečnosti, o nichž důkazy (pro rozhodnutí významné a zákonné) podávají zprávu, lze považovat za pravdivé (dokázané) a které nikoli. Jeho hodnocení důkazů z hlediska pravdivosti předpokládá též posouzení věrohodnosti důkazem poskytované zprávy podle druhu důkazního prostředku a způsobu, jakým se podle zákona provádí. Při důkazu výpovědi svědka musí soud vyhodnotit věrohodnost výpovědi s přihlédnutím k tomu, jaký má svědek vztah k účastníkům řízení a k projednávané věci a jaká je jeho rozumová a duševní úroveň, k okolnostem, jež doprovázely jeho vnímání skutečností, o nichž vypovídá, vzhledem ke způsobu reprodukce těchto skutečností a k chování při výslechu (přesvědčivost, jistota, plynulost výpovědi, ochota odpovídat na otázky apod.) a k poznatkům, získaným na základě hodnocení jiných důkazů (do jaké míry je důkaz výpovědi svědka souladný s jinými důkazy, zda jim odporuje, popřípadě zda se vzájemně doplňují); celkové posouzení z uvedených hledisek pak poskytuje závěr o pravdivosti či nepravdivosti tvrzených (prokazovaných) skutečností. Na nesprávnost výsledku činnosti soudu při hodnocení důkazů lze usuzovat - jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů - jen ze způsobu, jak k němu soud dospěl).

Dovolatel tvrdí, že dospěl-li odvolací soud k závěru, že H. H. byla oprávněna na základě plné moci ze dne 4. 11. 1997 uzavřít jménem žalovaného kupní smlouvu, a uzavřel-li, že v době uzavření této smlouvy nedošlo k přerušení dodávek tepla do bytu, jehož byl žalovaný nájemcem, vycházel ze skutkových zjištění, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly, ani jinak nevyšly za řízení najevo. Odvolacímu soudu však v tomto směru nelze vytknout žádné pochybení. Z obsahu plné moci ze dne 4. 11. 1997 vyplývá, že podle ní žalovaný zmocnil svoji manželku H. H. „k vyřizování potřebných náležitostí souvisejících s užíváním bytu“. S užíváním bytu nepochybně souvisí i změna způsobu jeho vytápění spočívající v záměně topení přes centrální uhelnou kotelnu za etážové plynové topení. Uzavření kupní smlouvy, jejímž předmětem byl závěsný plynový kotel DUA 24 CT, určený k instalaci v bytě, jehož nájemcem je žalovaný, je tudíž „záležitostí související s užíváním bytu“. Sama skutečnost, že manželka žalovaného předmětnou kupní smlouvu dne 7. 11. 1997 za žalovaného uzavřela, pak nebyla žalovaným v řízení zpochybněna. Námitka, že žalovaný předtím, než udělil své manželce shora specifikovanou plnou moc, sám s uzavřením kupní smlouvy nesouhlasil, je z hlediska skutkového zjištění, že kupní smlouva byla posléze v zastoupení žalovaného jeho zmocněnkyní uzavřena, bezvýznamná; manželka žalovaného postupovala v rozsahu zmocnění a bylo pouze na žalovaném, v jakém rozsahu svoji manželku k zastupování své osoby zmocnil. Rovněž skutkové zjištění, že v době uzavření kupní smlouvy (tedy ke dni 7. 11. 1997) byla do bytu, jehož nájemcem je žalovaný, dodávka tepla prováděna, má oporu v provedených důkazech. Skutečnost, že závěsný plynový kotel DUA 24 CT výr. č. 24359/97 byl v bytě č. 4 v domě čp. 371 ve Z. instalován již v době uzavření kupní smlouvy, tj. ke dni 7. 11. 1997, je zmíněna již v této smlouvě, která je podepsána zástupcem obce Z. a zmocněnkyní žalovaného s tím, že tyto osoby svými podpisy stvrdily souhlas s obsahem smlouvy. Údaj získaný z tohoto listinného důkazu zcela koresponduje s údajem, který vyplynul z výpovědi svědkyně H. H. (manželky žalovaného), podle níž byl kotel instalován v létě 1997 a zprovozněn již v říjnu 1997. Čerpal-li odvolací soud - pokud jde o skutkové závěry týkající se uzavření kupní smlouvy a dodávek tepla do bytu žalovaného - z listinných důkazů a z výpovědi svědkyně H. H., přičemž neuvěřil tvrzení žalovaného, postupoval v souladu s ustanovením § 132 o. s. ř., a v jeho hodnocení není z hlediska závažnosti, zákonnosti, pravdivosti, popřípadě věrohodnosti logický rozpor.

Protože oba dovolatelem zpochybněné skutkové závěry mají oporu v provedeném dokazování, dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 3 o. s. ř. není naplněn a zbývá věc posoudit z pohledu dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž bylo dovolatelem namítáno, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Právní posouzení je nesprávné, dopustil-li se soud při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav omylu, tzn. když na správně zjištěný skutkový stav aplikoval jinou právní normu, než měl, nebo sice použil správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyložil, nebo ze skutečností najisto postavených vyvodil nesprávné právní závěry.

Podle dovolatele žalobkyně donutila jeho manželku H. H. uzavřít kupní smlouvu tím, že jim do bytu nedodávala teplou vodu; kupní smlouva je podle § 37 odst. 1 ObčZ neplatná proto, že zástupkyně žalovaného ji uzavřela bez svobodné vůle.

Podle § 37 odst. 1 ObčZ právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný. Dané ustanovení jako jednu z nezbytných náležitostí pro platnost právního úkonu stanoví svobodu projevu vůle.

Požadavek svobodně učiněného právního úkonu vylučuje platnost úkonu učiněného jednak pod tlakem násilí a jednak pod tlakem bezprávné výhrůžky. Násilí (tzv. fyzické donucení, vis absoluta) spočívá v takovém fyzickém nátlaku na jednajícího, a tím tedy i v nátlaku na jeho vůli, který vylučuje, aby se jeho vůle jakkoli uplatnila, a jímž se místo jeho vůle prosazuje vůle donucujícího. Násilí musí mít takovou povahu a intenzitu, aby uplatnění vůle donucovaného bylo zcela vyloučeno a aby jeho vůle byla nahrazena vůlí donucujícího. Násilí musí být protiprávné a mezi ním a učiněným projevem musí být příčinná souvislost, tj. učiněný projev musí být výsledkem násilí. Bezprávná výhrůžka (tzv. psychické donucení, vis compulsiva) je bezprávné působení na vůli člověka, které v něm vzbuzuje důvodný strach z újmy, jíž se hrozí tak, že se jeho vůle, projevená v právním úkonu, utváří pod vlivem tohoto strachu. Bezprávnost výhrůžky spočívá v tom, že se jí vynucuje něco, co takto nesmí být vynucováno; může spočívat v tom, že je vyhrožováno něčím, co hrozící vůbec není oprávněn provést, popř. něčím, co je sice oprávněn provést, ale čím není oprávněn hrozit za tím účelem, aby pohnul jiného k určitému právnímu úkonu. Hrozí-li někdo tím, co je oprávněn provést a čím je oprávněn hrozit, nejde o bezprávnou výhrůžku, ale o oprávněný nátlak. Mezi hrozbou a učiněným projevem musí být příčinná souvislost; to znamená že z hrozby musí pramenit strach, který má přímý vliv na utváření projevené vůle. Výhrůžka musí tedy být takové povahy, že v druhém důvodný strach vzbuzuje.

Lze přisvědčit odvolacímu soudu, že sama odstávka dodávky teplé vody při nepřerušené dodávce vody studené do bytu žalovaného nebyla způsobila u manželky žalovaného vzbudit důvodný strach z újmy, v jehož důsledku byla donucena podepsat kupní smlouvu. Ze svědecké výpovědi H. H. nevyplývá ani to, že by jí kdokoli z pracovníků či osob pověřených žalobkyní nutil k uzavření smlouvy, ani to že by jí taková osoba vyhrožovala tím, že dodávka teplé vody nebude obnovena, pokud neuzavře za žalovaného předmětnou kupní smlouvu; její obavy vyplývaly výlučně z vlastního vyhodnocení dané situace. Závěr odvolacího soudu, že tato skutečnost nemůže být způsobila k založení nesvobody projevu vůle a tím i neplatnosti právního úkonu, je proto správný.

Lze uzavřít, že ani jeden z dovolatelem uplatněných dovolacích důvodů není naplněn. Protože rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů a jejich obsahové konkretizace správné, dovolací soud dovolání žalovaného zamítl (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)